

The background image shows the interior of a rustic stone building. The walls are constructed from dark, irregular stones. The roof is made of light-colored wooden planks. A small, square window in the center of the back wall looks out onto green foliage. The floor is covered with large, rough, brownish stones.

IjselID en wat er aan vooraf ging

Gerard Hendrix **HX**

vrijdag 9 oktober 2015

Kennisbijeenkomst Landschapsbiografie

IjselID

Inhoud

- De voorgeschiedenis
- IJsselID
- Bewoners en Beleid
- Conclusies

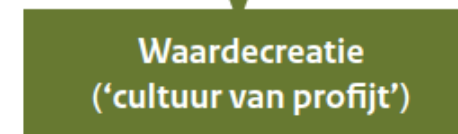
Erfgoed als sector:
bescherming en collectievorming
(19e eeuw - heden)

Erfgoed als factor:
onderhandeling en revitalisering
(jaren 1980 - heden)

Erfgoed als vector:
ontwikkeling en continuïteit
(> 2000)

**2000 Nota
Belvedere**

Nota Ruimte

**2011 visie
Erfgoed en
Ruimte**

**2018
Omgevingswet**

Landschapsbiografie

Zandstad

*Landschapsbiografie
van de Vecht*

Drentse Aa

Culturele biografie

idZO

Culturele planologie

Ruimtelijke kwaliteit

Identiteitsfabrieken

KIJK

IJsselID

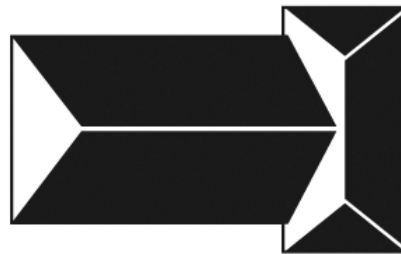
observaties

- er is een oneindige variatie aan projecten waarbij erfgoed, cultuur, identiteit, gebiedskwaliteiten, 'ontwikkeling' centraal staan
- ondertussen worden de grote programma's vooral afgerekend op technische uitvoering: RvdR, Infrastructuur, Deltaprogramma
- Biografie van het landschap blijft betrekkelijk ongeschonden

waarom nu belangrijk?

- onze toegenomen behoefte aan verankering & borging
- participatiemaatschappij, gedecentraliseerde verantwoordelijkheid
- de mogelijkheden van interactief mediagebruik
- voor dat je het weet is de crisis voorbij

STICHTING **IJsselhoeven**

vrijdag 9 oktober 2015

Kennisbijeenkomst Landschapsbiografie

ijssel iD

vrijdag 9 oktober 2015

ijssel iD

vrijdag 9 oktober 2015

Kennisbijeenkomst Landschapsbiografie

Bouwstenen voor ruimtelijke kwaliteit

Boeren en burgers buigen zich over de inrichting van een landbouwontwikkelingsgebied

Grote veehouderijbedrijven zijn te omvangrijk om in te passen in het landschap van een landbouwontwikkelingsgebied (LOG). Beter is om een heel nieuw landschap te maken. Tot die conclusie komt het project Kijk, dat boeren en bewoners twee LOG's liet inrichten.

De aanwijzing van LOG's zorgt in het hele land voor veel beroering onder de plaatselijke bevolking. Zo ook in het Overijsselse Elshof en het Gelderse Beemte-Vaassen.

Bewoners maken zich zorgen over overlast die de grote bedrijven met zich mee kunnen brengen, maar ook over de aanblik van het landschap die door de komst van de grote stallen sterk verandert. Het project Kijk probeerde bewoners actief te betrekken bij de inrichting van de toekomstige LOG's.

Kijk is een project dat een bijdrage wil leveren aan de ruimtelijke kwaliteit in de IJsselvallei. Het project krijgt subsidie vanuit provincies Gelderland en Overijssel en probeert aan te sluiten bij ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied, die hun stempel op het landschap zullen drukken. De LOG's zijn daar een goed voorbeeld van.

ACCEPTABEL LANDSCHAP

Kijk liet boeren en bewoners in samenwerking met het onderzoek- en adviesbureau ROM3D plaatsnemen aan de tekentafel. Riet te Woerd is inwonster van Beemte-Broekland en was een van de deelnemers aan de ontwerpessie. Samen met andere bewoners en boeren, allen lid van de plaatselijke gebiedsgroep, boog ze zich over de inrichting van het gebied, de architectuur van de nieuwe stallen en de landschappelijke inpassing.

„Het was leuk om te doen en er is in goede sfeer samengewerkt. Het bureau ROM 3D vertaalde onze ideeën in driedimensionale beelden. Daardoor kregen we een goede indruk hoe onze ontwerpen er in werkelijkheid uit zullen zien.” Te Woerd denkt dat er met de komst van de intensieve bedrijven toch een redelijk acceptabel landschap kan ontstaan. „Vooral door erven met elkaar te verbinden met

stroken groen, creëer je mooie, lange zichtlijnen.”

Varkenshouder Harry Neulen deed mee aan het ontwerpatelier in Elshof. Hij heeft een al bestaand zeugenbedrijf in het toekomstige LOG, dat hij uit wil breiden. De vergunningaanvragen zijn de deur al uit. „Het was goed om hier samen met burgers te schetsen. We kwamen verrassend vaak tot dezelfde conclusies.”

De varkenshouder stelt vast dat boeren bij nieuwbouw nog te vaak alleen aan het kostenplaatje denken: „Maar het kan ook anders zonder al te veel meerkosten.” Zelf gaat hij ideeën uit het atelier toepassen bij de uitbreiding van het bedrijf. Daarbij gaat het vooral om de groene aankleding. „Jammer genoeg is de bouw aanvraag al de deur uit, anders had ik de stallen anders gesitueerd en misschien ook voor een ander ontwerp voor de stallen gekozen.”

Neulen vindt het erg nuttig om als boeren en burgers samen om de tekentafel te zitten. „Je ervaart als boer wat burgers willen en omgekeerd. Daardoor komt er veel meer begrip voor elkaar.”

GEBIEDSGROEP

De ontwerpessies in Beemte-Vaassen en Elshof leidden tot twee publicaties, zowel op papier als in 3D op cd, met 'bouwstenen voor beeldkwaliteit'. De gebiedsgroep in Beemte-Vaassen neemt deze bouwstenen als uitgangspunt voor de verdere stappen die ze gaat ondernemen.

De raadsleden van de verantwoordelijke gemeenten Epe en Apeldoorn namen ook kennis van de publicaties. Projectleider van Kijk, Jan-Olaf Tjabringa, constateert dat er inmiddels al afbeeldingen uit de bouwstenen verschijnen in de ambtelijke stukken.

Gemeente Olst-Wijhe, waar Elshof onderdeel van maakt, is nog niet zo ver. Wel komt er binnenkort een gesprek tussen de projectleider en de verantwoordelijke ambtenaar. „Als je wilt dat een ontwerpproject als dit slaagt, dan is het goed om met een gebiedsgroep te werken. Zo'n groep kan de uitkomsten verder uitdragen”, zo is de ervaring van Tjabringa.

Ook een lokale overheid die openstaat voor frisse ideeën van buitenaf is belangrijk.

Tjabringa heeft ook inhoudelijk van het ontwerpproject geleerd. „Het blijkt lastig om hele grote stallen in te passen in een bestaand landschap. Beter is om een heel nieuw landschap te ontwerpen.”

Riet te Woerd stelt vast dat je er met mooie bouwstenen alleen niet bent. „De vraag is of al die mooie plannen ook haalbaar zijn. Met andere woorden: wie pakt het op, wie betaalt het en als je het over nieuwe aanplant hebt, wie onderhoudt het?” Te Woerd en ook Tjabringa zien hier duidelijk een rol voor de gemeenten. „Zij kunnen randvoorwaarden aangeven, eventueel financiën regelen en zij zullen moeten handhaven.”

JACOMIEN VOORHORST

Boeren en burgers buigen zich aan de ontwerpafel over de inrichting van een LOG.

Foto: Kijk

Het platteland schabullen *Behoud, leegstand en sloop van boerderijen*

Programma

Donderdag 24 september 2015 van 13.30 – 16.45 uur

Museumcafé De Kribbe, Weerdseweg 6A, 7384 CJ Wilp (0571 262 522)

13.00 u	Ontvangst en inloop
13.30 u	Opening door de dagvoorzitter Lidy Klein Holkenborg
13.35 u	Nico Beun , InnovatieNetwerk.
<i>Prognose leegstand agrarische bebouwing in de IJsselvallei.
Toelichting op de cijfers die Alterra in opdracht van het
InnovatieNetwerk heeft verzameld voor de gemeenten in de
IJsselvallei.</i>
14.05 u	Gerard Hendrix , namens IJsselhoeven en Ijssellandschap.
<i>Resultaten van de Reizende Tafel Leegstand.
Afgelopen jaar zijn een viertal workshops op locatie georganiseerd
in de Stedendriehoek om de problematiek en oplossingen in beeld te
krijgen die met leegstand te maken hebben.</i>
14.35 u	Gerben van Dijk , voorzitter nationaal H-team.
<i>Overal in Nederland staan kerken, winkels, kantoren en andere
gebouwen leeg. Gerben van Dijk plaatst de agrarisch leegstand in
een breder perspectief.</i>

Doel

- De IJssel tussen de oren krijgen
- Nagaan wat in het gebied belangrijk is, vanuit het verleden, nu en straks
- Verbinding maken met de grote ontwikkelopgaven

IJssel iD project

- 2013 – medio 2015 Gelderland en Overijssel (Cultuur en Ruimte)
- € 200.000
- drager Stichting IJsselhoeven
- projectgroep/expertisegroep

onderdelen **IJssel iD**

- plekken en verhalen
- activiteiten: 16 deelprojecten door 3den uitgevoerd
- IJsselProducten: prijsvraag voor een nieuw (ander) streekproduct
- lezingen en bijeenkomsten (oa Bomendijk, Doesburg, Landschapsbiografie)
- afsluitend boekje Bewoners en Beleid

't Halfvasten

- Ruimte voor de Rivier Cortenoever
- film, theater
- 3 avonden; 600 belangstellenden
- verwerken van verlies
- geen (nauwelijks) belangstelling RWS, WS
- spin-off: twee boekjes en een workshop
- besef dat het anders had gemoeten

IJsselproducten: Horizont BPK.235646

Etty Hillesum, fototentoonstelling aan de IJssel

"In haar dagboeken haalt Etty herinneringen op aan wandelingen langs de IJssel en fietstochten in de omgeving van Deventer. [...] Het IJssellandschap moet op Etty Hillesum onuitwisbare indrukken hebben achtergelaten. [...]"

Heeft het IJssellandschap met zijn typische kenmerken van o.a. dynamiek, verandering, openheid en ruimtelijkheid haar manier van denken bepaald of vond zij omgekeerd diezelfde kenmerken die zij in zichzelf voelde, terug in het IJssellandschap?"

*8 foto's van Willem Naberman uit de serie
'Het IJssellandschap tussen Deventer en Zwolle'
met teksten van Etty Hillesum*

Lezing Ferdinand van Hemmen over de Veilige IJssel

Een van de drie thema's: veilig, voedend en verbindend

Combinatie van biografie, verhalen

Lering uit geschiedenis

Lezing 'n paar keer gehouden; telkens veel belangstelling

Wandelingen langs de IJssel

“Maar in elke herschepping van het landschap zouden onze stemmen moeten doorklinken, stemmen van mensen en plekken die met elkaar vervlochten zijn. Dat zijn waarden die ertoe doen.”

in relatie tot biografie

- nog meer verhalen ophalen heeft geen zin; gebeurt al teveel
- verhalen moeten relatie hebben met een gebiedsopgave
- verhalen komen bovendrijven vanuit culturele activiteiten: het is ergens op gebaseerd, er zit een verhaal achter

Ijssel iD

Wat is IjsselID?

Wandelingen in de Ijsselvallei

Ambachten Ijsselstreek

Ontwerpwedstrijd IjsselProduct

Bekijk meer

@IjsselID op Twitter

Festivalkrant [@GemaaktinGLD](#), bijlage [@De_Stentor](#). Indrukwekkend. IjsselID doet mee via een expositie van [@Ijsselproducten](#) in [@RozetArnhem](#)

7 juni 10:46

Deze dagen bezig om de opbrengst van IjsselID aan de man te brengen. Bij de provincies, waterschappen, NVR-Ijssel. Wie wil het horen?

6 juni 09:24

[#Dieren](#) heeft van mej Viëtor het Carolinapark gekregen; <http://t.co/p2JJ3EzQiK>. [#Velp](#) crowdfund de Tuin van Sjef. <http://t.co/1tElXqmT6>

5 juni 01:39

Wat maakt de IJsselvallei bijzonder? Ontdek het zelf!

Zoek in de IJsselvallei (b.v: 'wilsum', 'hanze' of 'juni 2014')

september 2013

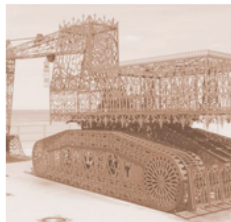
Zoeken

Suggesties voor onderwerpen in het menu rechtsboven

kennisbijeenkomst
Biografie van het
Landschap

04-10-2015

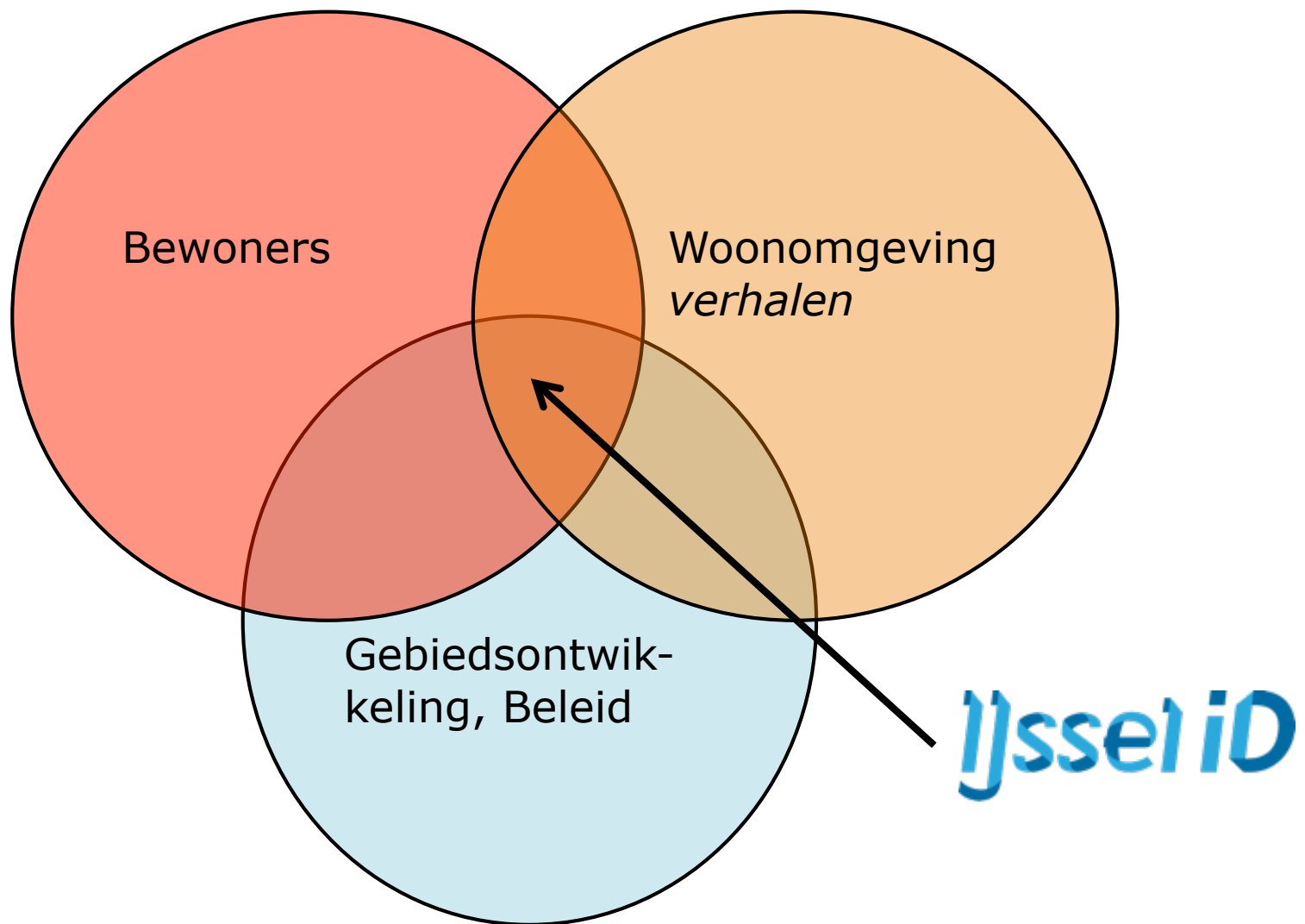
Landschap als ge-
heugen

20-09-2015

Erfgoed multicultu-
reel?

06-09-2015

Bewoners en beleid

Ervaringen en
aanbevelingen
van IJsselID
bij water- en
omgevingsprojecten
langs de IJssel.

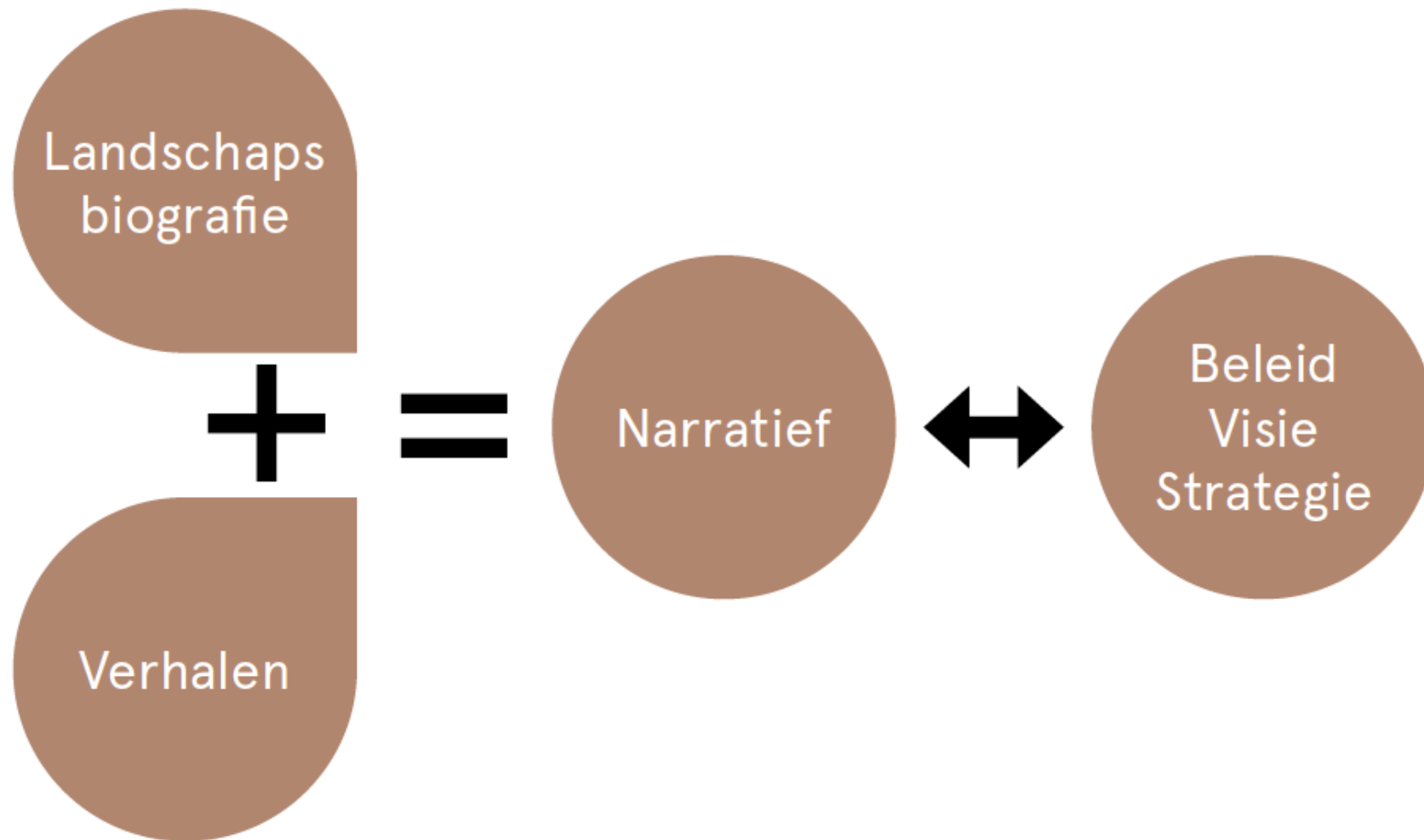
IJssel iD

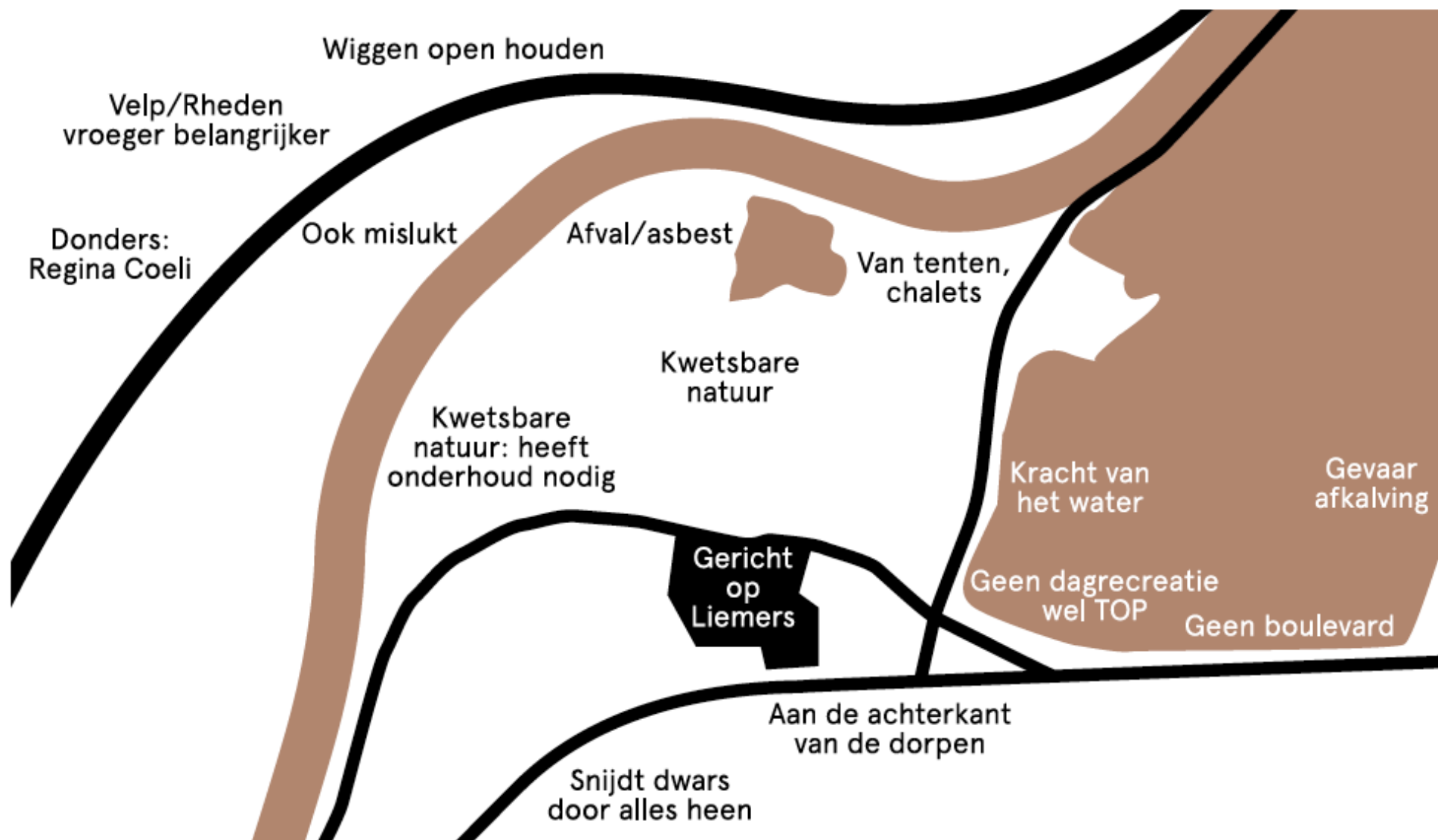
Bewoners
en beleid.

Genoeg
gepraat over
Identiteit.

Doe er
wat mee!

IJssel iD

Samenvattende kaart met gebiedsinformatie Koppenwaard en omgeving naar aanleiding van de gesprekken met bewoners (opmerkingen en observaties)

Aanpak

- Laat bewoners zelf (voor)werk doen. Ook bij rivierveiligheid, te beginnen bij kennis en verhalen.
- Bied daarbij technische ondersteuning.
- Sta een deel van het communicatiebudget af
- Gebruik betrokkenheid/prioriteiten uit het gebied: Overdiepse polder, Bomendijk

Conclusie

Biografie, verhalen en narratief

- er moet veel meer verbinding en verbinders komen tussen bewoners en beleid
- als het nu niet lukt om bewoners serieus te betrekken dan lukt het nooit
- biografie van het landschap is interessant maar meer behoefte aan doelgerichte, beleid beïnvloedende narratieven vanuit en door de streek

Afsluitend, wat wil je?

- bladzijden of beleving
- organisaties of mensen
- deskonderzoek of ervarend leren
- structuren of netwerken
- inspraak of meedenken
- just-in-time of aan de voorkant

Dank